

Justis- og beredskapsdepartementet

Innvandringsavdelingen

Postboks 8005 Dep.

0030 OSLO

Oslo, 30. mai 2013

Deres ref.: 12/7059 - AKB

**HØRINGSUTTALELSE – FORSLAG OM STYRKET HJEMMEL FOR
PST SIN SØKEADGANG I UTLENDINGFORVALTNINGEN SINE
DATASYSTEM**

NOAS er innforstått med behovet PST har for innsyn i enkelte saker som blir behandlet av utlendingsmyndighetene. Vi stiller derfor ikke spørsmål ved adgangen PST har til å be om informasjon i saker hvor dette kan være nødvendig.

Vi kan imidlertid ikke støtte forslaget om at PST skal ha en generell søkeadgang i utlendingsforvaltningens registre. Det må innledningsvis bemerkes at svært få av de som er registrert i disse registrene noen gang vil være av interesse for PST. Dette vil gjelde både for asylsøkere og den øvrige registerpopulasjonen. NOAS forutsetter at departementet er enig i at en persons tilstedeværelse i utlendingsforvaltningens registre ikke i seg selv gjør denne personen interessant for PST.

Vi kan derfor ikke se at behovet for en slik direkte adgang, uten å måtte søke UDI i hver enkelt sak, er spesielt stort. Det er åpenbart at den foreslåtte ordningen vil være praktisk og til en viss grad tidsbesparende for PST. Men at en ordning er praktisk er ikke tilstrekkelig til å berettige en endring som er såpass inngripende, og som berører så alvorlige personvern hensyn som foreliggende forslag.

Departementet har i høringsbrevet vist til Stortingsmelding 21 (2012-2013) om terrorberedskap og følgende sitat som del av begrunnelsen for at PST bør gis direkte adgang:

Det er (...) nødvendig for PSTs informasjonsinnhenting fra noen av registrene, at PSTs saksbehandler selv kan foreta ulike søk og sammenstillinger, uten å måtte ha en dialog med saksbehandler i avgiverorganet. Dette gjelder blant annet saker der grunnlaget for undersøkelsen bygger på gradert informasjon. Videre skjer informasjonsinnhenting fra enkelte registre så rutinemessig og i så stort omfang at innhenting via saksbehandler fremstår unødig byråkratisk og ressurskrevende.

NOAS vil vise til at det umiddelbart etter det nevnte sitatet uttales følgende:

Der PST rutinemessig bruker informasjon primært for å verifisere og utfylle opplysninger de har fått tilgang til fra annet hold, bør de også av effektivitetshensyn ha egen tilgang til å søke i registeret.

For innhenting fra andre registre vil det være tilstrekkelig å ha effektive rutiner med kontaktpersoner som kan finne og utlevere informasjon når PST ber om det, som for eksempel arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret. (våre uthevninger)

NOAS kan ikke se at departementet har vist at PST sin befatning med utlendingsforvaltningens registre er så omfattende og rutinemessig at det er påkrevd med direkte adgang. Vi har videre vanskelig for å se at behovet skal være så stort at det ikke er tilstrekkelig å søke UDI i aktuelle saker.

Datatilsynet har uttrykt klar skepsis mot å gi politimyndigheter for utvidede fullmakter etter 22. juli-tragedien. Det vises her til direktør Bjørn Erik Thons innlegg «Kunsten å ikke miste hodet etter 22. juli» på Datatilsynets egen bloggside 19.3.2013:

Datatilsynet fant også grunn til å minne om at det er et grunnleggende prinsipp i en demokratisk rettsstat at det er lovgiver som skal sette grenser for politiets inngrep overfor borgerne. Dette gjelder selv om politiet har de beste intensjoner og utfører en samfunnsnyttig oppgave. Det er uheldig når svært inngripende forslag baseres nokså ukritisk på politiets ønsker, slik forslaget om å kriminalisere forberedelse til soloterrorisme gjorde. (...)

Det er viktig å kommunisere at den absolutte trygghet ikke er mulig å oppnå innenfor et åpent, demokratisk samfunn som vårt. Tiltakene som innføres for å etterkomme ønsket om trygghet kan faktisk føre til at tilliten til staten undergraves, og dermed forutsetningen for ivaretagelse av tryggheten. (...)

*Datatilsynet mener det er viktig at det stilles kritiske spørsmål når politiet ber om utvidede fullmakter og når stadig mer av borgernes handlinger belegges med et potensielt straffeansvar. I en tid og et land hvor verken teknologien eller ressursene setter faktiske grenser for hvilke tiltak som kan iverksettes overfor borgerne, må Stortinget basere grensesettingen på en konkret og prinsipiell avveining av ulike samfunnsinteresser. **Det er viktig da å etterspørre dokumentasjon på at inngripende tiltak faktisk er effektive, og at man identifiserer og tar på alvor de mothensyn som gjør seg gjeldende, før politiets fullmakter utvides på bekostning av borgernes frihet.** (vår utheving)*

Som nevnt kan ikke NOAS se at det er klargjort at det foreslåtte tiltaket vil ha en så reell betydning at det kan forsvare en utvidet overvåking av en stor gruppe i det norske samfunnet. Dette gjelder særlig da PST uansett har adgang til de samme opplysningene gjennom anmodninger til UDI.

Vi mener det er viktig å ta hensyn til at PST i flere saker de siste årene har bedrevet overvåking som beveger seg over grensen for organets fullmakter. Senest i april 2013 ble det kjent at EOS-utvalget kritiserer PST for ulovlig overvåking av personer kun basert på religiøs tilhørighet. Lignende kritikk er rettet mot PST i flere andre tilfeller. NOAS mener svaret på

dette ikke bør være ukritisk å gi PST flere fullmakter når begrunnelsen i all hovedsak synes å være bekvemmelighet og tidsbesparelse.

NOAS vil av den grunn anbefale at det foreslåtte tiltaket strykes, og at PST fortsatt må søke UDI om innsyn i den enkelte sak.

Dersom departementet likevel vil gjennomføre forslaget er det helt essensielt at alle søk fra PST i utlendingsforvaltningens registre blir loggført og kan spores av utlendingsmyndighetene. Vi mener videre det er en selvfølge at PST kun skal ha tilgang til søk i registrene, og ikke adgang til selv å registrere eller endre opplysninger

NOAS takker departementet for anledningen til å delta i høringen. Vi kan gjerne kontaktes om det skulle være spørsmål eller behov for utdypende kommentarer.

Med vennlig hilsen
for **Norsk Organisasjon for Asylsøkere**

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Andreas Furueth
juridisk rådgiver